

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/83/2019
Identifikačné číslo spisu:	6616209888
Dátum vydania rozhodnutia:	26.02.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:6616209888.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a členov senátu JUDr. Milana Ľalíka a JUDr. Gabriely Klenkovej, PhD., v spore žalobkyne K. S., bývajúcej v Q. - V., N. XX, zastúpenej JUDr. Michalom Trúsikom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, Kuzmányho 5, proti žalovaným 1/ S. U., bývajúcemu v H., A. XXX/XX, 2/ J. A., bývajúcej v Q., R. republiky 6, obaja zastúpení K. Ivanom Bugri, advokátom so sídlom vo Zvolene, Bystrický rad 453/77, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 6C/194/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. októbra 2018 sp. zn. 13Co/392/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ priznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Lučenec (ďalej aj „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. júla 2017 č. k. 6 C 194/2016 - 138 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej 13. októbra 2014 medzi žalovanou 2/ ako predávajúcou a žalovaným 1/ ako kupujúcim o prevode nehnuteľnosti zapísanej na Okresnom úrade Lučenec, odbor katastrálny na liste vlastníctva č. XXX v katastrálnom území V., obec Q., okres Lučenec ako parcely registra „C“ evidované ako parcela č. 128/8 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 95 m, parcela č. 128/9 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 30 m2, parcela č. 128/10 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 197 m2, parcela č. 129 záhrady o výmere 681 m2, so stavbou rodinného domu súpisné číslo XXX, postaveného na parcele č. 128/8 a stavba hospodárskej budovy súpisné číslo XXX, postavená na parcele č. 128/9, všetko v 1/18 - ine zamietol a žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ a 2/ trovy konania v plnom rozsahu. Žalobkyňa sa domáhala určenia relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a a nasl. Občianskeho zákonníka z dôvodu, že bolo porušené jej predkupné právo ako spoluvlastníčky nehnuteľnosti vyplývajúce jej z § 140 Občianskeho zákonníka. Nalichavosť právneho záujmu na vyslovení neplatnosti kúpnej zmluvy podľa žalobkyne spočíva v skutočnosti, že na Okresnom

súde Lučenec je pod sp. zn. 9 C 313/2015 vedené súdne konanie o zaplatenie nájomného za užívanie nehnuteľnosti a pod sp. zn. 9 C 89/2013 je vedené konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. Súd prvej inštancie skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu a posudzoval, či podaná žaloba je vhodným (účinným a správne zvoleným) procesným nástrojom ochrany práva žalobkyne, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) konanie. Poukázal na to, že žalobkyňa naliehavý právny záujem bližšie nešpecifikovala a poukázala iba na existenciu dvoch súdnych sporov vedených na Okresnom súde Lučenec. Dospel k záveru, že aj prípadný úspech žalobkyne v tomto konaní jej postavenie nezlepší, nakoľko v konaní o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva žalobkyne, žalovaného 1/ a J. J. (matky žalobkyne) vedenom pod sp. zn. 9 C 89/2013 súd zrušil podielové spoluvlastníctvo účastníkov konania a nehnuteľnosť prikázal do výlučného vlastníctva žalovaného 1/ (v konaní sp. zn. 9C/89/2013 žalobcu). Keďže reálna deľba rodinného domu nebola možná, súd rozhodol podľa výšky spoluvlastníckych podielov a nehnuteľnosť prisúdil do výlučného vlastníctva žalovaného 1/, ktorý vlastnil 16/18-in všetkých nehnuteľností a ktorý preukázal, že má finančné prostriedky na poskytnutie primeranej náhrady zvyšným spoluvlastníckam. Uviedol, že aj keby súd v tomto konaní vyslovil neplatnosť kúpnej zmluvy, nič by sa tým nezmenilo na postavení žalobkyne v konaní o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, pretože jej spoluvlastnícky podiel v pomere 1/18-ina k celku by sa nezmenil a naďalej by bol výrazne minoritným voči spoluvlastníckemu podielu žalovaného 1/ v 15/18-inách. Zdôraznil, že vyslovením neplatnosti kúpnej zmluvy by sa situácia sporových strán nevyriešila a postavenie žalobkyne by sa v konaní 9 C 89/2013 nezmenilo a teda uvedená žaloba neslúži potrebám praktického života a nevytvorila by pevný základ pre právny vzťah sporových strán. Ďalej uviedol, že ani vo vzťahu ku konaniu sp. zn. 9 C 313/2015 nemá žalobkyňa naliehavý právny záujem, nakoľko v tomto konaní sa žalovaný 1/ (v konaní ako žalobca) nedomáha od žalobkyne vydania bezdôvodného obohatenia za 1/18-inu spoluvlastníckeho podielu, ktorý podiel získal kúpnu zmluvou. Skonštatoval, že žalobkyňa podanou žalobou nerieši svoje právne postavenie a ani ochranu svojho vlastníckeho práva, ktorá skutočnosť vyplýva aj z toho, že žalobkyňa už v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 89/2013 nadobudla poznatok, že žalovaný 1/ odkúpil spoluvlastnícky podiel od žalovanej 2/, čo vyplynulo z podania právneho zástupcu žalovaného 1/ z 25. novembra 2014 a napriek tomu žalobu podala na súd 2. augusta 2016, v ktorý deň podávala aj odvolanie voči rozsudku 9 C 89/2013, pričom v konaní o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva sa otázka neplatnosti kúpnej zmluvy mohla riešiť ako otázka predbežná.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 31. októbra 2018 sp. zn. 13 Co 392/2017 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V zmysle § 387 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) sa v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Na zdôraznenie jeho správnosti dodal, že ani prípadný úspech žalobkyne v tomto konaní, t. j. v prípade vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 13. októbra 2014 medzi žalovanými 1/ a 2/, nezlepší postavenie žalobkyne v konaniach vedených na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 9 C 89/2013 a 9 C 313/2015. Uviedol, že aj keby súd vyslovil neplatnosť kúpnej zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu v 1/18-ine k celku, nič by sa tým nezmenilo na postavení žalobkyne v konaní o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vo veci sp. zn. 9 C 89/2013, pretože spoluvlastnícky podiel žalobkyne v pomere 1/18-ina k celku by sa nezmenil a naďalej by bol výrazne minoritným voči spoluvlastníckemu podielu žalovaného 1/. Vyslovením neplatnosti uvedenej zmluvy by sa situácia sporových strán nevyriešila a teda žaloba neslúži potrebám praktického života a nevytvorila by pevný právny základ pre právny vzťah sporových strán. Ani konanie vedené pod sp. zn. 9 C 313/2015 nemôže odôvodňovať naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení, nakoľko žalovaný 1/ v tomto konaní nežiadal od žalobkyne vydanie bezdôvodného obohatenia za 1/18-inu spoluvlastníckeho podielu, ktorý podiel získal napadnutou kúpnu zmluvou. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“). Dovolanie podala z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, keď jeho rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej

rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.) a ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.). Uviedla, že ako podielový spoluvlastník, ktorého predkupné právo v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka bolo porušené, má naliehavý právny záujem na navrátení majetkových vzťahov do pôvodného stavu a poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 262/2009, 5 Cdo 211/2009, 4 Cdo 136/2009, 4 Cdo 334/2009 a 7 Cdo 46/2013, ktoré rozsiahlo citovala. Zároveň poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25 Co 103/2017 z 10. januára 2018. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaní 1/ a 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že žalobkyňa v dovolaní síce uviedla rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, avšak neuvedla, v čom vidí nerešpektovanie ňou citovaných rozhodnutí odvolacím súdom. Uviedli, že podľa žalobkyne má z predmetných rozhodnutí vyplynúť záver, že podielový spoluvlastník má vždy, bez ohľadu na skutkové a právne okolnosti veci, naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy, ktorej uzavretím malo byť jeho predkupné právo porušené. Ak by mal byť tento názor správny, stalo by sa ustanovenie § 137 písm. c/ C.s.p. ustanovením bez reálneho obsahu a teda ustanovením obsoletným. Záver súdov nižších inštancií, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení v kontexte rozhodujúcich skutkových a právnych okolností vecí považovali za správny a zákonný. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 písm. c/ C.s.p. uviedli, že dovolateľka nijako bližšie neuvedla, aká pre rozhodnutie vo veci rozhodujúca právna otázka má byť dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne a ani neoznačila žiadne rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by signalizovali rozpor v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

6. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

7. V zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

9. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 C.s.p. môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

10. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do tohto pojmu predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré

neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybili.

11. Súčasťou argumentácie žalobkyne je, že dovolanie je nielen prípustné [vzhľadom na ňou tvrdený odklon právnych záverov odvolacieho súdu (§ 421 písm. a/ C.s.p.)], ale tiež dôvodné [lebo spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.)].

12. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13. V súvislosti s argumentáciou, že jej dovolanie je prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., dovolateľka uviedla, že ako podielový spoluvlastník, ktorého predkupné právo v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka bolo porušené, má naliehavý právny záujem na navrátení majetkových vzťahov do pôvodného stavu. Tvrdila, že je nesprávny a od ustálenej praxe odvolacieho súdu sa odkláňajúci právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej 13. októbra 2014 medzi žalovanými 1/ a 2/. Svoju argumentáciu o odklone právnych záverov odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu podložila žalobkyňa poukázaním na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu.

14. Z týchto dôvodov posudzoval dovolací súd opodstatnenosť dovolacej argumentácie žalobkyne len vo vzájomnej interakcii „právnych“ otázok riešených odvolacím súdom a „právnych“ otázok riešených v rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré uviedla v dovolaní. Na podstatné závery týchto rozhodnutí poukazuje dovolací súd v bodoch 15. a 16. tohto uznesenia.

15. Konanie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 211/2009 sa týkalo prípadu, v ktorom sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy v časti týkajúcej sa prevodu spoluvlastníckych podielov žalovanej z dôvodu porušenia ich predkupného práva. Najvyšší súd poukázal na to, že návrh na určenie neplatnosti právneho úkonu vyžaduje preukázanie naliehavého právneho záujmu. Takýto návrh sa uplatní najmä v prípade, keď určovací výrok je potrebný z hľadiska občianskoprávnej prevencie (predchádzania ďalším sporom) alebo v prípade, keď výrok o neplatnosti je potrebný v konaní pred iným orgánom právnej ochrany alebo pred orgánom, ktorému bola zverená časť právomoci inak patriacej súdom. Právny záujem musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom na začatie konania s daným petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva alebo právnej neistoty. Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu navrhovateľa predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany jeho práva alebo návrhom, ktorý spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ešte iné konanie.

16. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 46/2013, 7 Cdo 47/2013 konštatuje, že procesnou podmienkou určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Zákon trvá na tom, aby išlo o právny záujem, ktorý je naliehavý. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto riešenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho postavenie neistým. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Naliehavý právny záujem vyžaduje aj žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu v konaní o určení relatívnej neplatnosti právneho úkonu pre porušenie zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodným (účinným a správne zvoleným) procesným nástrojom ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snád len zbytočne nevyvoláva

konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania.

17. Rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 262/2009 a sp. zn. 4 Cdo 334/2009 riešili otázku - Ak sa podielový spoluvlastník nehnuteľností, ktorého predkupné právo bolo porušené uzavretím kúpnej zmluvy medzi iným podielovým spoluvlastníkom a tretou osobou, účinne dovolal relatívnej neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy, môže svoje predkupné právo realizovať tak, že súd rozsudkom nahradí prejav vôle predávajúceho (toho, kto predkupné právo porušil), že ako predávajúci predáva predmetné nehnuteľnosti žalobcovi (podielovému spoluvlastníkovi, ktorého predkupné právo bolo porušené) a to za rovnakých podmienok, za akých sa uskutočnil prevod nehnuteľnosti kúpnu zmluvou, ktorej neplatnosti sa dovolal žalobca ako podielový spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené.

18. Z porovnania právnych záverov, na ktorých v napadnutom rozsudku založil svoje rozhodnutie odvolací súd, s podstatou záverov najvyššieho súdu, ktoré vyjadril v rozhodnutiach uvedených v bodoch 15. a 16., nevyplyva, že by v preskúmvanej veci - v právnych otázkach, ktorých sa týkajú tieto rozhodnutia - došlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

19. Už počas platnosti a účinnosti Občianskeho zákonníka z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Zb.), ktorý obsahovo skoro rovnako upravoval zákonné predkupné právo (§ 137) a zmluvné predkupné právo (§§ 375 a nasl.), bolo judikované (R 122/1953), že na zákonné predkupné právo spoluvlastníkov k scudzovanému podielu spoločnej veci (§ 137 O. z.) treba použiť čo do obsahu, účinkov a výkonu predpisy o zmluvnom predkupnom práve (§§ 375 a nasl. O. z.).

20. Za účinnosti teraz platnej zákonnej úpravy bolo rovnako Najvyšším súdom Slovenskej republiky judikované (3 Cdo 262/2009, 4 Cdo 334/2009, 5 Cdo 211/2009 a pod.), že z hľadiska obsahu, účinkov a výkonu treba aj na predkupné právo vyplývajúce z § 140 Občianskeho zákonníka aplikovať (uplatnením analógie legis - § 853 O.z.) všeobecnú úpravu o predkupnom práve zaradenú do ôsmej časti druhej hlavy druhého oddielu Občianskeho zákonníka (§ 602 až § 606).

21. Občiansky zákonník nepožaduje k predaju spoluvlastníckeho podielu súhlas ostatných spoluvlastníkov, vyžaduje len rešpektovanie predkupného práva. Napriek tomu, že v zákonnej úprave nie je výslovne stanovené, že predkupné právo podľa § 140 Občianskeho zákonníka má vecnú povahu a pôsobí voči tretím osobám, súdna prax so súhlasom širokej odbornej verejnosti zákonnému predkupnému právu túto povahu prisudzuje. Z tohto záveru vyplýva, že spoluvlastník veci, ktorého predkupné právo bolo porušené, má nároky vyplývajúce jednak zo všeobecných ustanovení o vecnom predkupnom práve (§ 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka) a taktiež zvláštne nároky, ktoré sú stanovené v ustanovení § 40a v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka. Tieto nároky sa vzájomne vylučujú, pričom oprávnený sa nemôže zároveň domáhať všetkých alebo dvoch nárokov. Jedná sa o nasledujúce možnosti:

Oprávnený má právo domáhať sa na nadobúdateľovi, aby mu previedol podiel za rovnakých podmienok, alebo relatívnej neplatnosti, keďže porušenie § 140 Občianskeho zákonníka má za následok len relatívnu neplatnosť právneho úkonu o prevode spoluvlastníckeho podielu podľa ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka. Inými slovami, právny úkon sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, kto je takýmto úkonom dotknutý (t. j. spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené), neplatnosti právneho úkonu nedovolá v rámci premĺčacej lehoty. Teda oprávnený, ktorý je dotknutý porušením predkupného práva, môže podať žalobu na určenie neplatnosti právneho úkonu podľa § 137 písm. c/ C.s.p. Môže sa domáhať, aby súd určil, že zmluva o prevode spoluvlastníckeho podielu, ktorá je v rozpore s ustanovením § 140 Občianskeho zákonníka, je neplatná, čím by sa vrátili právne pomery k veci do stavu existujúceho pred prevodom podielu na tretiu osobu.

22. Základným predpokladom, aby sa súd zaoberal otázkou neplatnosti v rámci určovacej žaloby, je preukázanie naliehavého právneho záujmu na takomto určení. Podľa výkladu podávaného ustálenou súdnou praxou je naliehavý právny záujem daný najmä tam, kde by bez požadovaného určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo by sa jeho postavenie stalo neistým. Žaloba preto spravidla nemôže byť

opodstatnená tam, kde možno žalovať na splnenie povinnosti podľa § 137 písm. a/ C.s.p.

23. Určovací žaloba podľa § 137 písm. c/ C.s.p. je skôr preventívneho charakteru a má miesto jednak tam, kde jej pomocou možno eliminovať stav ohrozenia práva či neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, a jednak v prípadoch, v ktorých určovací žaloba účinnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravy, tvoriace určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Tieto funkcie korešpondujú s podmienkou naliehavého právneho záujmu. Ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať, že ich určovací žaloba bude plniť, nebude ani právny záujem na takomto určení.

24. V zmysle uvedenej konštantnej judikatúry možno vyvodiť záver, že jediná situácia, kedy by žaloba na určenie neplatnosti mohla mať úspech je vtedy, pokiaľ by ostatní spoluvlastníci, ktorých predkupné právo bolo dotknuté, nemali záujem nadobudnúť prevádzaný spoluvlastnícky podiel, súčasne by mali za cieľ zabrániť tretej osobe vo vstupe do spoluvlastníckeho vzťahu. V takomto prípade žalobcovia znášajú dôkazné bremeno ohľadne preukázania naliehavého právneho záujmu pre určenie neplatnosti zmluvy, rovnako ako dôkazné bremeno preukázania naliehavého právneho záujmu, z akého dôvodu chcú zabrániť novému nadobúdateľovi získať spoluvlastnícky podiel. Pokiaľ oprávnení spoluvlastníci neponúknu alternatívne riešenie, kto by mal na miesto povinného nastúpiť, nemožno s najväčšou pravdepodobnosťou vyhovieť návrhu na rozhodnutie súdu určovacím výrokom. Nemožno totiž na povinnom spravodlivo požadovať, aby v spoluvlastníckom vzťahu zotrval, ani nemožno vynucovať zdržanie sa prevodu spoluvlastníckeho podielu z dôvodu zasahovania do jednej zo základných zložiek vlastníctva (spoluvlastníctva) a to práva s vecou (podielom) nakladať. V ostatných prípadoch, kedy zostávajúci spoluvlastníci budú mať o podiel na veci záujem, nič nebráni tomu, aby sa domáhali na nadobúdateľovi prevodu tým, že priamo podajú žalobu o nahradenie prejavu vôle, pričom otázka relatívnej neplatnosti bude v rámci súdneho konania riešená ako predbežná otázka.

25. V danom prípade zo spisu vyplýva, že žalobkyňa naliehavosť právneho záujmu na vyslovení neplatnosti kúpnej zmluvy preukazovala tým, že na Okresnom súde Lučenec prebieha pod sp. zn. 9 C 313/2015 súdne konanie o zaplatenie nájomného za užívanie nehnuteľnosti a pod sp. zn. 9 C 89/2013 je vedené konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. Z obsahu spisu taktiež vyplýva, že Okresný súd Lučenec rozsudkom z 8. júna 2016 sp. zn. 9 C 89/2013 - 327 zrušil podielové spoluvlastníctvo žalobcu: S. U. a žalovaných 1/ K. S. a 2/ J. J., k nehnuteľnostiam, ktoré sú zapísané na Okresnom úrade Lučenec, odbor katastrálny, list vlastníctva č. XXX, katastrálne územie V., obec Q., okres Lučenec ako parcely registra „C“ evidované na katastrálnej mape ako parcela č. 128/8 zastavané plochy a nádvoria o výmere 95 m², parcela č. 128/9 zastavané plochy a nádvoria o výmere 30 m², parcela č. 128/10 zastavané plochy a nádvoria o výmere 197 m², parcela č. 129 záhrady o výmere 681 m², k stavbe - rodinný dom súpisné č. 150, postavený na parcele č. 128/8 a k stavbe - hospodárska budova súpisné č. XXX, postavená na parcele č. 128/9 a prikázal tieto nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalobcu (v tomto konaní žalovaného 1/). Odvolací súd správne postupoval pokiaľ sa najprv zaoberal posúdením naliehavosti právneho záujmu žalobkyne na predmetnej žalobe, ktorý je základným predpokladom riešenia otázok neplatnosti v rámci určovacej žaloby. Odvolací súd vyvodil záver, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy, keď naliehavosť právneho záujmu preukazovala vedením dvoch sporov na Okresnom súde Lučenec. Odvolací súd uviedol, že aj keby v tomto konaní vyslovil neplatnosť kúpnej zmluvy, nič by sa nezmenilo na postavení žalobkyne v konaní o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, pretože spoluvlastnícky podiel K. S. v pomere 1/18-ina k celku by sa nezmenil a naďalej by bol výrazne minoritným voči spoluvlastníckemu podielu S. U. v 15/18-inách. Mal za to, že žalobkyňa naliehavý právny záujem neosvedčila ani vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 9 C 313/2015, keď v tomto konaní si S. U. nežiada od K. S. vydanie bezdôvodného obohatenia za 1/18-inu spoluvlastníckeho podielu, ktorý získal napadnutou kúpnu zmluvou. Odvolací súd uzavrel, že predmetná žaloba neslúži potrebám praktického života a nevytvorila by pevný právny základ pre právny vzťah sporových strán. Odvolací súd sa týmto svojím záverom neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

26. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd správne vec právne posúdil, ak skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu v konaní o určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu pre porušenie zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka a zároveň správne uzavrel, že predmetná žaloba nie je vhodným procesným nástrojom ochrany práva žalobkyne a nedosiahne sa ňou odstránenie spornosti práva a neslúži ani potrebám praktického života a nevytvorí sa ňou pevný právny základ pre právny vzťah sporových strán. Dovolanie žalobkyne tak neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 C.s.p.). Najvyšší súd preto jej nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 C.s.p.

27. Žalobkyňa prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., t. j., že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28. Dovolací súd zdôrazňuje, že všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú žalobkyňou v dovolaní označené, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Ako už bolo vyššie naznačené, § 432 ods. 2 C.s.p. uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Uvedené ustanovenie je nutné vykladať v súvislosti s § 421 C.s.p. zakladajúcim prípustnosť dovolania v prípade nesprávneho právneho posúdenia veci, čo znamená, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd buď odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

29. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., by mal dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorých je daná právna otázka rozhodovaná rozdielne. Len polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.

30. Pokiaľ dovolateľ v takom dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí rozhodnutia, v ktorých bola konkrétna právna otázka dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil súd prvej inštancie a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priechiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v C.s.p., ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 C.s.p. (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str.1382 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 3 Cdo 28/2017).

31. Dôvodom pre odmietnutie dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je skutočnosť, že dovolateľkou uplatnený dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 C.s.p. v spojení s § 421 ods. 1 tohto právneho predpisu. Dovolateľka zastúpená advokátom totiž označila za dovolací dôvod nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Podľa názoru odvolacieho súdu podmienky prípustnosti dovolania podľa § 421 C.s.p. neboli splnené, keď žalobkyňa v dovolaní neoznačila rozhodnutia odvolacieho súdu vyjadrujúce rozdielne právne názory. Z tohto dôvodu dovolací dôvod nebol žalobkyňou vymedzený spôsobom uvedeným § 431 až 435 C.s.p. Absenciu takej náležitosti považuje C.s.p. za dôvod pre odmietnutie dovolania.

32. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., odmietol podľa § 447 písm. f/ C.s.p. ako

dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435 C.s.p.

33. Žalovaní 1/ a 2/ boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešné (§ 255 ods. 1 C.s.p.) a vznikol im nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 C.s.p. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

34. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.